

PEL M2-92: Ilmailun kielitaitovaatimukset ja kielitaidon arviointi

Määräyksen tausta ja säädösperusta

Ilmailun kielitaitovaatimukset perustuvat Kansainvälisen siviili-ilmailujärjestön (ICAO) standardeihin. ICAOn vaatimuksia lentäjien ja lennonjohtohenkilöstön kielitaidosta uudistettiin vuonna 2003, kun puutteellinen englannin kielen taito oli todettu myötävaikeuttavaksi tekijäksi useissa vakavissa lento-onnettomuuksissa. Vaatimukset sisältyvät Kansainvälisen siviili-ilmailun yleissopimuksen (Chicagon yleissopimus, SopS 11/1949) liitteisiin 1, 6 ja 11, joiden mukaan ohjaamomiehistön ja lennonjohtajien on osoitettava taitonsa puhua ja ymmärtää radiopuhelinliikenteessä käytettävää kieltä. Liitteessä 1 esitetään tarkemmat määrittelyt, joissa vaaditaan mm. kykyä tehokkaaseen viestintään, puheen tarkkuutta ja selkeyttä, kykyä oikaista väärinymmärryksiä, reagoida odottamattomiin tilanteisiin sekä käyttää kansainväliselle ilmailuyhteisölle ymmärrettävää murretta tai korostusta.

Nykyisin nämä ICAOn vaatimukset on sisällytetty lennonjohtajien ja tiettyjen lentolupakirjojen haltijoiden osalta myös Euroopan unionin lainsäädäntöön. Ohjaamomiehistön kielitaitovaatimuksista säädetään komission asetuksen (EU) N:o 1178/2011¹ (lentomiehistöasetus) kohdassa FCL.055 ja lennonjohtajien kielitaitovaatimuksista komission asetuksen (EU) N:o 340/2015² (lennonjohtajien lupakirja-asetus) kohdassa ATCO.B.030–ATCO.B.045. Kummankin asetuksen liitteenä on myös kielitaidon arviointiasteikko, jonka tasot 4–6 vastaavat ilmailussa riittävää kielitaidon tasoa. Lisäksi tarkemmat menetelmät vaatimusten täyttämiseksi esitetään asetuksiin liittyvässä ohjemateriaalissa (*Acceptable Means of Compliance & Guidance Material*, AMC/GM).

Kielitaidon arviointimenetelmän tarkempi määrittely on EU-asetuksissa jätetty kansallisten viranomaisten tehtäväksi. Asetuksen (EU) N:o 1178/2011 kohdan FCL.055 e) mukaan kielitaito osoitetaan toimivaltaisen viranomaisen määräämällä arviointitavalla. Asetuksen (EU) 2015/340 liitteen I kohdan ATCO.B.040 mukaan lennonjohtajien kielitaito on osoitettava toimivaltaisen viranomaisen hyväksymällä arviointimenetelmällä, johon on kuuluttava arviointimenettely, tarkastajien kelpoisuus ja valitusmenettely. Saman asetuksen liitteen II kohdan ATCO.AR.A.010 mukaan toimivaltaisten viranomaisten tehtäviin kuuluu kielitaidon osoittamisen arviointimenetelmän hyväksyminen ja kielitaidon arviointielimiin sovellettavien vaatimusten määrittäminen.

Määräyksellä PEL M2-92 on toteutettu näistä EU-asetusten toimeksiannoista johtuva kansallisen sääntelyn tarve. Lisäksi sillä on ulotettu asetusten vaatimukset lennontiedottajiin, jotka toimivat sellaisilla lentopaikoilla, joilla annetaan lennonjohtopalvelun sijasta lentopaikan lentotiedotuspalvelua (*Aerodrome Flight Information Service*, AFIS). Määräys antaa mahdollisuuden – mutta ei velvoitetta – kielitaitomerkinneen hankkimiseen myös niille kansallisen sääntelyn alaisten lentolupakirjojen haltijoille, jotka haluavat merkinnän voidakseen lentää ja käyttää radiopuhelinta ulkomailla. Joissakin valtioissa on otettu käyttöön ICAO:n suositus, jonka mukaan kielitaitomerkinne voidaan vaatia myös purje- ja ilmapallolentäjiltä (Annex I, Personnel Licensing, kohta 1.2.9.2).

¹ Komission asetukset (EU) N:o 1178/2011, annettu 3 päivänä marraskuuta 2011, siviili-ilmailun lentomiehistöä koskevien teknisten vaatimusten ja hallinnollisten menettelyjen säätämisestä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 216/2008 nojalla

² Komission asetukset (EU) 2015/340, annettu 20 päivänä helmikuuta 2015, lennonjohtajien lupakirjoja ja todistuksia koskevista teknisistä vaatimuksista ja hallinnollisista menettelyistä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 216/2008 mukaisesti, komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) N:o 923/2012 muuttamisesta ja komission asetuksen (EU) N:o 805/2011 kumoamisesta

Nyt tehtävien muutosten tarkoituksena on tarkentaa ja selventää eräitä määräyskohtia, joiden tulkinnan täsmentäminen on havaittu tarpeelliseksi määräyksen käytännön soveltamisen ja kielitaitotarkastajien kertauskoulutusten yhteydessä. Lisäksi määräyksessä annetaan mahdollisuus kielitaidon arvioinnin suorittamiseen paitsi tarkastuslennon, myös kertauskoululennon, reittikoulutuksen tai näyttöperusteiseen koulutukseen (*Evidence-Based Training, EBT*) kuuluvan käytännön arvioinnin yhteydessä, sekä erillisellä kielitaitohaastattelulla. Määräykseen tehdään sellaiset muutokset, jotka mahdollistavat jatkossa sähköisen kielitaitokokeen käyttöönoton. Määräykseen myös lisätään poikkeuskohta, joka antaa mahdollisuuden poikkeuksien myöntämisen mm. kielitaitomerkinän ylläpitovaatimuksista odottamattomissa tilanteissa. Lisäksi rajoitettua radiopuhelimenhoitajan kelpuutusta koskevat vaatimukset on kokonaisuudessaan siirretty tätä kelpuutusta koskevaan ilmailumääräykseen PEL M2-93.

Liikenne- ja viestintävirasto antaa määräyksen lentomiestien osalta liikenteen palveluista annetun lain (320/2017) 131 §:n nojalla, jonka mukaan virasto voi antaa lentoturvallisuuden varmistamiseksi tarkemmat määräykset lupien kelpoisuusvaatimuksista ja voimassaoloajoista. Lennonvarmistushenkilöstön osalta säädösperustana on ilmailulain (864/2014) 113 §, jonka nojalla Liikenne- ja viestintävirasto antaa lennonjohtajalta, lennonjohto-oppilaalta ja lennontiedottajalta vaadittavista lupakirjoista, kelpuutuksista, kelpoisuustodistuksista ja hyväksynnöistä sekä lääketieteellisestä kelpoisuudesta annettavasta todistuksesta lentoturvallisuuden edellyttämät tarkemmat määräykset.

Määräyksen PEL M2-92 vastainen toiminta voi lentomiestien osalta johtaa liikenteen palveluista annetun lain mukaisiin seuraamuksiin. Näitä ovat lain 245 §:n mukainen huomautus tai varoitus sekä henkilöluvan peruuttaminen, muuttaminen tai rajoittaminen lain 242 §:n mukaisesti. Liikenne- ja viestintävirasto voi lain 255 §:n mukaisesti velvoittaa luvanhaltijan korjaamaan virheensä tai laiminlyöntinsä sekä asettaa tällaisen päätöksen tehosteeksi uhkasakon. Lennonvarmistushenkilöstön osalta vastaavat säännökset sisältyvät ilmailulain 142–143 ja 151 §:ään.

Määräyksen valmistelu

Määräyshanke käynnistettiin 9.11.2020 julkaistulla määräyshankepäätöksellä. Määräysmuutos on valmisteltu Liikenne- ja viestintävirastossa virkатыönä. Käytännön soveltamistyössä ja kielitaitotarkastajien kertauskoulutuksissa esiin tulleiden päivitystarpeiden lisäksi määräyksen kehitystarpeita kartoitettiin viraston valtuuttamille kielitaitotarkastajille keväällä 2021 tehdyllä kyselyllä. Tämänkertaisen määräysmuutoksen taustalla ei ole kielitaidon arviointia koskevan EU-lainsäädännön muutoksia.

Määräysmuutoksesta järjestettiin sidosryhmien kuulemiseksi lausuntokierros 7.9. - 8.10.2021, samanaikaisesti rajoitettua radiopuhelimenhoitajan kelpuutusta koskevan ilmailumääräyksen PEL M2-93 kanssa.

Lausuntopalaute

Lausunnon antoivat Finnair Oyj, Fintraffic Lennonvarmistus Oy sekä yksi yksityishenkilö (kielitaitotarkastaja). Finnair esitti lausunnossaan, että kielitaitotarkastus pitäisi olla mahdollista suorittaa myös EBT-koulutuksen käytännön arvioinnin yhteydessä. Tämä ehdotus hyväksyttiin. Lisäksi Finnair esitti kielitaitotason korotuksen mahdollistamista myös muutoin kuin varsinaisessa kielitaitokokeessa. Liikenne- ja viestintävirasto ei kuitenkaan pitänyt tätä tarkoituksenmukaisena, koska kaikkia kielitaitokokeeseen kuuluvia osa-alueita ei voida yhtä kattavasti testata esimerkiksi tarkastuslennolla suoritettavan kielitaidon arvioinnin yhteydessä. Finnair ehdotti myös muun muassa kielitaidon arvioinnin keskusteluosuuden tallentamisvelvoitteen poistamista sekä tallenteiden ja asiakirjojen säilytysaikojen lyhentämistä. Näitä ehdotuksia ei hyväksytty, koska nykyiset vaatimukset perustuvat ICAOn kansainväliseen ohjeistukseen. Myös kielitaidon arvioinnin tuloksesta virastolle mahdollisesti tehtävä oikaisuvaatimus edellyttää, että tallenteita voidaan jälkikäteen tarkastella.

Lisäksi Finnair, samoin kuin kielitaitotarkastaja, esitti kielitaitotarkastajan valtuutuksen voimassaolon jatkamiseen tai uusimiseen vaadittavien suoritusten lukumäärän alentamista. Liikenne- ja viestintävirasto katsoo, että vaadittava lukumäärä voidaan alentaa kymmenestä kahdeksaan, jotta valtuutus olisi helpompaa pitää voimassa myös sellaisilla alueilla, joilla tarkastettavia on vähemmän. Finnairin ja kielitaitotarkastajan aloitteesta tarkennettiin myös vaatimuksia kertauskoulutuksesta ja tarkastustaidon osoittamisesta kielitaitotarkastajan valtuutuksen uusimista varten.

Fintraffic Lennonvarmistus ehdotti lausunnossaan, että kielitaitomerkinän voimassaolon jatkamis- tai uusimismerkinnän voisi tehdä myös kuka tahansa lennonjohtaja, jolla on lupakirjassaan voimassa oleva tarkastajamerkintä. Siltä osin kuin ehdotuksessa tarkoitetaan muita tarkastajia kuin kielitaitotarkastajia, Liikenne- ja viestintävirasto ei pidä ehdotusta hyväksyttävänä. Sen sijaan on mahdollista, että kielitaitomerkinän voimassaolon jatkamisesta tai uusimisesta tekee merkinnän muu kielitaitotarkastaja kuin se, joka on suorittanut kyseisen kielitaidon arvioinnin.

Saadut lausunnot sekä Liikenne- ja viestintäviraston vastaukset niihin ilmenevät tarkemmin liitteenä olevasta kommenttikoosteesta.

Arvio määräyksen vaikutuksista

Määräyksen epäselviksi koettujen kohtien tarkentaminen helpottaa asiakkaiden toimintaa ja voi vähentää asiasta viranomaiselle tulevia kyselyitä.

Määräyksellä mahdollistetaan kielitaitokokeen suorittaminen sähköisesti etäyhteydellä. Jos tällainen järjestely myöhemmin otetaan käyttöön, tarkastajien ja tarkastettavien matkustustarve vähenee ja heiltä säästyy siihen liittyviä kustannuksia. Tämä edistäisi myös alueellista yhdenvertaisuutta maan eri osien välillä ja vähentäisi ympäristön kuormitusta. Viranomaiselle toisaalta aiheutuisi kustannuksia sähköisen kielitaitokokeen edellyttämistä tietojärjestelmistä. Kielitaitokokeeseen kuuluu radiopuhelinfraseologian testi ja kuuntelukoe, jotka nykyisellään on suoritettu merkinten vastaukset paperille, ja näistä tulisi kehitettäväksi tietokoneella suoritettava versio. Kielitaitokokeen haastatteluosion suorittaminen ja tallentaminen etäyhteydellä taas lienee mahdollista olemassa olevalla teknologialla. Yleisellä tasolla sähköisen kielitaitokokeen mahdollisuus edistäisi digitalisaatiota ja auttaisi hyödyntämään teknologisen kehityksen tarjoamia mahdollisuuksia.

Ilmailun toimijoiden riittävä kielitaito edistää turvallisuutta, joskin nämä vaikutukset johtuvat pääasiassa jo suoraan sovellettavien EU-asetusten kielitaitovaatimuksista. Kielitaitotarkastajan valtuutuksen voimassaolon jatkamiseen tai uusimiseen vaadittavien kielitaidon arviointien lukumäärän alentaminen kymmenestä kahdeksaan helpottaa valtuutusten ylläpitoa niillä alueilla, joilla tarkastettavia on vähemmän, ja voi siten edistää alueellista yhdenvertaisuutta. Samoin valtuutuksen uusimista koskevien vaatimusten tarkempi määrittely on omiaan varmistamaan kielitaitotarkastajien yhdenvertaista kohtelua.

Etäyhteydellä suoritettavan kielitaitohaastattelun mahdollistaminen vähentää matkustustarvetta, joten sillä on ympäristön kannalta positiivinen vaikutus.

Yksityiskohtaiset perustelut

Vaatimusten sisältöön vaikuttavia muutoksia on tehty määräyksen seuraaviin kohtiin:

- *Kohta 1, Soveltamisala:* Lisätty viittaus määräykseen PEL M2-93, joka sisältää rajoitettua radiopuhelimenhoitajan kelpuutusta koskevat vaatimukset. Radiopuhelimenhoitajan kelpuutus on kielitaitomerkinästä täysin erillinen. Se vaaditaan lentolupakirjan sekä lennonjohtajaoppilaan, lennonjohtajan ja lennontiedottajan lupakirjan haltijoilta, samoin kuin muilta ilmailuradiotaajuuksia käyttäviltä henkilöiltä, riippumatta siitä koskeeko heitä EU-sääntelyn mukainen vaatimus kielitaitomerkinästä. Rajoitettua radio-

puhelimenhoidajan kelpuutusta koskeva vaatimus perustuu Kansainvälisen televiestintäliiton (International Telecommunication Union, ITU) radio-ohjesäännön osan I lukuun VIII, Aeronautical Services.

- *Kohta 2, Määritelmät:* Kohtaan on lisätty 'kielitaitohaastattelun' määritelmä. Käsitteellä tarkoitetaan kielitaidon arviointia, joka suoritetaan suullisella haastattelulla muutoin kuin lentokokeen, tarkastuslennon, EBT-koulutukseen kuuluvan pätevyyden arvioinnin, reittikoulutuksen, kertauskoululennon taikka lennonvarmistushenkilöstön pätevyyden arvioinnin, koulutuksen tai työtehtävien yhteydessä. Kielitaitohaastattelun perusteella ei voida myöntää ensimmäistä kielitaitomerkinä eikä korotaa merkinnän tasoa. Lentomiestien osalta kielitaitohaastattelun voi suorittaa kielitaitomerkinän voimassaolon jatkamista tai vanhentuneen merkinnän uusimista varten, mutta lennonvarmistushenkilöstöllä vain voimassaolon jatkamista varten. Tämä johtuu lennonjohtajien lupakirja-asetuksen (EU) 2015/340 ohjemateriaalin kohdasta AMC2 ATCO.B.040 d), jonka mukaan kielitaidon arviointi esimerkiksi koulutuksen tai työtehtävienkin yhteydessä on lennonjohtajilla mahdollista ainoastaan kielitaitomerkinän voimassaolon jatkamista varten. "Muulla kielitaitomerkinän haltijalla" tarkoitetaan esimerkiksi henkilöä, joka tarvitsee kielitaitomerkinän toimiakseen kielitaitotarkastajana, vaikka hänellä ei ole voimassa olevaa ilmailulupakirjaa.

Kielitaitohaastattelu voidaan suorittaa henkilökohtaisessa tapaamisessa tai etäyhteyden välityksellä. Maininta kielitaitohaastattelun mahdollisuudesta on lisätty myös muihin tarvittaviin määritelmiin.

'Kielitaitotarkastuksen' määritelmään on lisätty mahdollisuus siihen, että tarkastuslentäjän lisäksi myös kielitaitotarkastajaksi valtuutettu lennonopettaja tai kouluttaja voi ottaa vastaan kielitaitotarkastuksen kertauskoululennon tai EBT-koulutukseen kuuluvan pätevyyden arvioinnin yhteydessä. Esimerkiksi kevyiden ilma-alusten lupakirjan (LAPL) ja yksityislentäjän lupakirjan (PPL) voimassa pitämiseksi ei vaadita tarkastuslentoa, jos lupakirjanhaltija täyttää viimeaikaisen kokemuksen vaatimukset ja suorittaa lisäksi kertauskoululennon kahden vuoden välein lennonopettajan kanssa. EBT-koulutuksen konseptista säädetään lentomiestienasetusta muuttavassa täytäntöönpanoasetuksessa (EU) 2020/2193³. Lisäksi määritelmässä mainitaan reittikoulutus sellaisena toimintana, jonka yhteydessä valtuutettu kielitaitotarkastaja voi suorittaa tarkastettavan kielitaidon tason arvioinnin. Tämä perustuu lentomiestienasetuksen 1178/2011 ohjemateriaalin kohtaan AMC1 FCL.055 g).

Termin "tarkastuslento" katsotaan kattavan myös lentotoiminnan harjoittajan suorittaman tarkastuslennon (operator proficiency check, OPC) ja reittitarkastuslennon (line check). Pätevyyden arviointi tarkastuslentäjävaltuutuksen tai lennonopettajakelpuutuksen myöntämiseksi tai voimassaolon jatkamiseksi sen sijaan ei täytä kielitaitotarkastuksen vaatimuksia, koska tarkastettava hoitaa niissä radioliikenteen.

- *Kohta 3, Oikeudet ja rajoitukset:* Kohdasta on poistettu ne vaatimukset, jotka koskevat yksinomaan rajoitettua radiopuhelimenhoidajan kelpuutusta ja radiopuhelimen käyttöä. Tätä koskevat vaatimukset ovat määräyksessä PEL M2-93. Selvyyden vuoksi kohdassa 3.1 kuitenkin edelleen mainitaan, että radiopuhelimen käyttö edellyttää kielitaitomerkinän lisäksi myös rajoitettua radiopuhelimenhoidajan kelpuutusta. Lisäksi määräyksessä PEL M2-93 tarkoitettu ilmailuviestiliikennekoe tai vastaava teoriakoulutus ja -koe on oltava suoritettuna sillä kielellä, josta lupakirjanhaltija tarvitsee kielitaitomerkinän.

³ Komission täytäntöönpanoasetus (EU) 2020/2193, annettu 16 päivänä joulukuuta 2020, asetuksen (EU) N:o 1178/2011 muuttamisesta ohjaamomiestien pätevyyttä ja koulutusmenetelmiä koskevien vaatimusten sekä siviili-ilmailun poikkeamien ilmoittamisen, analysoinnin ja seurannan osalta (EUVL L 434, 23.12.2020, s. 13–28)

Kohdissa 3.1 ja 3.2 ilmaisu "lentolupakirjan haltija" on muutettu muotoon "ilmailulupakirjan haltija". ITU:n radio-ohjesäännön mukaan rajoitettu radiopuhelimenhoitajan kelpuus vaaditaan kaikilta, jotka käyttävät ilma-aluksessa tai maassa olevaa radioasemaa. EU-lainsäädännössä, kuten lennonjohtajien lupakirja-asetuksessa 2015/340, radiopuhelimenhoitajan kelpuutuksesta ei ole säännöksiä siitä syystä, että sitä pidetään kansallisena kelpuutuksena.⁴

Kohtaan 3.1 on lisätty maininta siitä, että kielitaitokokeeseen sisältyvä radiofraseologian koe vastaa määräyksessä PEL M2-93 tarkoitettua ilmailuviestiliikenteen koetta tai sitä vastaavaa teoriakokeen osuutta, joka vaaditaan rajoitetun radiopuhelimenhoitajan kelpuutuksen saamiseen. Viittauksen tarkoituksena on varmistaa, ettei sellainen lupakirjanhaltija, jolla on vaatimusten mukaan oltava rajoitetun radiopuhelimenhoitajan kelpuutuksen lisäksi kielitaitomerkinä, joutuisi suorittamaan samaa asiaa testaavaa koetta kahdesti. Kansalliseen radiopuhelimenhoitajan kelpuutuskoulutukseen kuuluu erillinen ilmailuviestiliikenteen koe, kun taas EU-vaatimusten mukaisten lupakirjojen osalta radiopuhelinliikenteen koulutus on yksi osa teoriakoulutusta ja -koetta.

Suomen ilmaliikennepalvelussa käytettävät kielet, jotka ilmoitetaan Suomen ilmailukäsikirjassa (AIP), ovat suomi ja englanti. Lupakirjaan voidaan kuitenkin merkitä myös muita kieliä toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa suoritettun kielitaitokokeen ja siitä saadun todistuksen perusteella.

- *Kohta 4, Kielitaitomerkinän myöntäminen:* Kohdasta on poistettu ne vaatimukset, jotka koskevat rajoitetun radiopuhelimenhoitajan kelpuutuksen hakemista ja myöntämistä. Tätä koskevat vaatimukset ovat määräyksessä PEL M2-93. Lisäksi kohtaan on lisätty maininta siitä, miten kielitaitomerkinä tehdään siinä tapauksessa, että sen haltijalla ei ole voimassa olevaa lupakirjaa. Tällaisia henkilöitä voivat olla kielitaitotarkastajana toimivat kielen asiantuntijat, jolla ei ole lupakirjaa, tai ilmailuasiantuntijat, joiden lupakirja on vanhentunut. Tällöin merkinä kielitaidon tasosta voisi olla pelkästään liikenneasioiden rekisterissä, josta säädetään liikenteen palveluista annetun lain 26 luvussa.
- *Kohta 5.1.2:* Kohtaan on lisätty maininta siitä, että kielitaitokoe voidaan suorittaa paitsi fyysisesti paikan päällä, myös sähköisesti etäyhteydellä. Tämä vaihtoehto on kuitenkin mahdollinen vain, jos käytettävän kokeen rakenne sen mahdollistaa. Sähköistä kielitaitokoetta ei vielä ole käytössä, mutta määräys ei estä sen käyttöönottoa tulevaisuudessa.
- *Kohta 5.1.3:* Kohtaan on lisätty maininnat kielitaitotarkastuksen suorittamisesta kertauskoululennolla sekä kielitaitohaastattelusta.
- *Kohta 5.1.4:* Kohtaan on lisätty maininta kielitaitohaastattelusta.
- *Kohta 5.2.1:* Alakohtiin a) ja b) on tarkennettu, että tarkoitetaan suomen kielellä järjestettyä koulutusta ja koetta nimenomaan lentäjän, lennonjohtajan tai lennontiedottajan lupakirjaa varten. Tämän tarkoituksena on varmistaa, että henkilö on saanut koulutuksen ja suorittanut kokeen suomenkielisen radiofraseologian käytöstä. Esimerkiksi huoltomekaanikon lupakirjaan tai tyyppikelpuutukseen johtavassa koulutuksessa ei kä-

⁴ Q: Radio-telephony - I cannot find any provisions in Regulation (EU) 2015/340 requiring ATCOs to hold a radio-telephony certificate in order to be able to provide Air Traffic Services (ATS). There is also nothing on this in the licence form. A: There are no requirements in Regulation (EU) 2015/340 for a radio-telephony licence. These requirements stem from the International Telecommunication Union (ITU) and are dealt with at national level. However, in accordance with GM1 ATCO.AR.D.001(c), there is the possibility for the competent authority to include the radio-telephony licence in point XIII of the licence format, if they so wish. <https://www.easa.europa.eu/the-agency/faqs/atco-licensing-0>

sitellä radiofraseologiaa, jolloin henkilö voisi saada suomen kielen tason 6 kielitaito-merkinnän tuntematta lainkaan suomenkielisiä radiopuhelinliikenteen vakiosanontoja. Tätä ei pidetä turvallisuuden kannalta hyväksyttävänä.

- *Kohta 5.2.3:* Kohtaan on lisätty vaatimus siitä, että kielitaitotarkastajan suorittamassa haastattelussa on tarkastettava myös radiopuhelinfraseologian osaaminen. Tarkoituksena on varmistaa, ettei suomen kielen kielitaito-merkintää myönnetä ilman että selvitetään, hallitseeko henkilö suomenkielisen radiopuhelinliikenteen vakiosanonnat.
- *Kohta 5.3.2:* Kohtaan on tarkennettu, miten toimitaan, jos haastattelulla testatulle englannin kielen syntyperäiselle tai syntyperäistä oletusarvoisesti vastaavalle puhujalle ei haastattelun perusteella kuitenkaan voida antaa tason 6 kielitaito-merkintää. Tällöin hänen on suoritettava kielitaitokoe samoin kuin muidenkin hakijoiden, ja kielitaitotulos tulee kokeesta saatu tulos. Haastattelusta saatu taso 6 heikompi tulos voi johtua esimerkiksi siitä, että puhujalla on voimakas murre tai aksentti, joka haittaa puheen ymmärrettävyyttä ilmailuyhteisössä. Samoin merkittävät puutteet fraseologian osaamisessa voivat johtaa hylätyyn tulokseen haastattelussa.

"Asiakirjatodisteilla" tarkoitetaan ICAO Doc 9835:n (*Manual on the Implementation of ICAO Language Proficiency Requirements*) kohdassa 6.2.8.11 tarkoitettuja asiakirjoja, joilla henkilö voi osoittaa oletettavasti osaavansa englannin kieltä erittäin hyvin ja joiden perusteella hänet voidaan hyväksyä testattavaksi kielitaitokokeen sijasta pelkällä haastattelulla myös ensimmäisen kielitaito-merkinnän myöntämistä varten. Näitä voivat olla todisteet esimerkiksi syntymäpaikasta tai lapsuusajan asuinpaikasta, lapsuuden kotikielestä tai koulunkäytikielestä, pitkäaikaisesta asumisesta, työskentelystä tai opiskelusta englanninkielisessä maassa taikka korkeakoulututkinnosta englannin kielessä.

- *Kohta 5.3.3:* Kohtaan on lisätty vaatimus siitä, että kielitaitotarkastajan suorittamassa haastattelussa on tarkastettava myös radiopuhelinfraseologian osaaminen. Tarkoituksena on varmistaa, ettei englannin kielen kielitaito-merkintää myönnetä edes syntyperäiselle tai kielitaidoltaan syntyperäistä vastaavalle englannin puhujalle ilman että selvitetään, hallitseeko henkilö englanninkielisen radiopuhelinliikenteen vakiosanonnat.
- *Kohta 6.1.2:* Viittaukset kielitaitokokeeseen, arviointimenettelyyn ja kielitaitotarkastukseen on korvattu termillä "kielitaidon arviointi", koska tähän on tarkoitus sisältyä myös kielitaitohaastattelu. Vastaava muutos on tehty kohtiin 6.1.3 - 6.2.1. Lisäksi kohtaan on lisätty maininta siitä, että hakijan on kyettävä viestimään tehokkaasti sekä pelkästään ääneen perustuvissa tilanteissa, kuten puhelimen tai radiopuhelimen välityksellä, että henkilökohtaisessa vuorovaikutuksessa. Tätä korostetaan ICAO:n ja EU:n vaatimuksissa ja ohjemateriaaleissa, sillä ilmailussa viestintä tapahtuu usein radiopuhelimella ja perustuu pelkästään ääneen.
- *Kohta 6.2.2:* Kohtaan on lisätty mahdollisuus kielitaitotarkastuksen suorittamiseen kertauskoululennon yhteydessä, kun lennonopettajalla on valtuutus kielitaidon tarkastamiseen. Finnairin lausuntokierroksella esittämän kommentin johdosta lisättiin myös mahdollisuus kielitaitotarkastuksen suorittamiseen näyttöperusteiseen koulutukseen (EBT) kuuluvan käytännön arvioinnin yhteydessä. Vastaavan tyyppinen koulutuskonsepti on ATQP (Alternative Training and Qualification Programme). Siihen kuitenkin kuuluu tarkastuslentoja, joiden yhteydessä kielitaidon tarkastaminen on määräyksen mukaan jo muutoinkin sallittua.

Jos radiopuhelinliikennettä ei ole lennon aikana riittävästi sitä varten, että radiofraseologian osaamista olisi mahdollista arvioida, radiopuhelinliikennettä on simuloitava tarkastajan ja tarkastettavan välillä. Kohdassa on myös tarkennettu, että keskustelussa

on tarkoitus arvioida yleiskielen hallintaa nimenomaan ilmailuun liittyvissä aiheissa. Viimeksi mainittu muutos on tehty myös kohtaan 6.2.3.

- *Kohta 6.2.4:* Uusi kohta kielitaitohaastattelun järjestämisestä. Kielitaitohaastattelulla voidaan testata sekä lentomiehistön että lennonvarmistushenkilöstön kielitaitoa, mutta lennonvarmistushenkilöstöllä vain merkinnän voimassaolon jatkamista varten eikä vanhentuneen merkinnän uusimiseksi. Haastattelulla arvioidaan tällöin sekä radiopuhe-
linfraseologian osaaminen että ilmailuun liittyvän yleiskielen hallinta. Kielitaitohaastat-
telu voidaan suorittaa joko etäyhteydellä tai henkilökohtaisessa tapaamisessa. Jos kie-
litaitohaastattelu suoritetaan etäyhteydellä, lupakirjamerkintä kielitaidosta voidaan
hankkia joko Liikenne- ja viestintävirastolta (jolloin merkintä on maksullinen), haastat-
telun tehneeltä kielitaitotarkastajalta tai muulta valtuutetulta kielitaitotarkastajalta.
Tällöin kielitaitotarkastaja voi myöntää kielitaitomerkin­nän väliaikaisen käyttöoikeuden,
kunnes lupakirjamerkintä tehdään (esim. lupakirjan postituksen ajaksi).
- *Kohta 6.2.5:* Kohtaan on selvennetty, että kielitaitomerkin­nän tasoa ei voi korottaa
kielitaitotarkastuksessa, eli tarkastuslennolla, lentokokeessa, EBT-koulutuksessa, reit-
tikoulutuksessa, kertauskoululennolla taikka lennonvarmistushenkilöstön koulutuksen,
pätevyyden arvioinnin tai työtehtävien yhteydessä, eikä myöskään kielitaitohaastatte-
lussa. Tason korotukseen vaaditaan aina varsinainen kielitaitokoe, samoin kuin en-
simmäisen merkinnän myöntämiseen.
- *Kohta 6.2.6:* Kohtaan on lisätty maininta siitä, että henkilöllisyys on todistettava myös
ennen kielitaitohaastattelun aloittamista. Jos haastattelu suoritetaan etäyhteydellä,
haastateltava voi näyttää henkilötodistuksensa kielitaitotarkastajalle etäyhteyden väli-
tyksellä, esimerkiksi tietokoneen kameran kautta.
- *Kohta 6.2.7-6.2.8:* Näissä kohdissa viittaukset kielitaitokokeeseen tai kielitaitotarkas-
tukseen on muutettu yleiseksi viittaukseksi kielitaidon arviointiin, koska tämän on tar-
koitus sisältää myös kielitaitohaastattelu.
- *Kohta 6.2.9:* Kohdasta on poistettu kielitaitotarkastuksen maininta, koska eri osa-
alueita on vain kielitaitokokeessa. Sen osa-alueet ovat radiofraseologian koe, kuullun
ymmärtäminen ja haastattelu. Kielitaitotarkastajille tehdyn kyselyn vastauksissa nousi
esiin se seikka, ettei määräyksessä ole määritelty, kuinka monta kertaa ja millaisin vä-
liajoin kielitaitokokeen suoritusta saa yrittää. Jos hakija voisi yrittää esimerkiksi kuun-
telukokeen suoritusta useita kertoja peräkkäin saman päivän aikana, hyväksytyin tu-
loksen saaminen olisi myöhemmillä yritys­kerroilla huomattavasti helpompaa, kun haki-
ja oppii kuunneltavan tekstin lähes ulkoa. Tästä syystä on tarkennettu, että hylätyn
osa-alueen tai kokeen suoritusta saa yrittää uudelleen aikaisintaan seuraavana päivä-
nä. Yrityskertojen lukumäärää ei ole rajoitettu.
- *Kohta 6.2.10:* Viittaukset kielitaitokokeeseen tai kielitaitotarkastukseen on muutettu
yleiseksi viittaukseksi kielitaidon arviointiin, koska tämän on tarkoitus sisältää myös
kielitaitohaastattelu. Kohtaan on myös lisätty maininta sellaisten tason 6 kielitaitomer-
kinnän haltijoiden arviointiin liittyvien asiakirjojen ja tallenteiden säilyttämisestä, joilla
ei ole lupakirjaa. Näitä voivat olla kielitaitotarkastajina toimivat kielen asiantuntijat tai
sellaiset ilmailun asiantuntijat, joiden lupakirja on vanhentunut.
- *Kohta 6.2.11:* Uusi kohta, johon on kirjattu kielitaitotarkastajan vaatimus säilyttää kie-
litaidon arviointeihin liittyvät asiakirjat ja tallenteet vaaditun ajan, vaikka hän itse lo-
pettaisi toimintansa kielitaitotarkastajana. Asiasta on aiemminkin mainittu kielitaitotar-
kastajien sopimuksissa. Vastaava vaatimus asetetaan koulutusorganisaatioille kansal-
lista lentokoulutusta koskevan määräyksen TRG M1-7 kohdassa 12.2.

- *Kohta 6.2.12:* Lentomiestien henkilölupia koskevat säännökset eivät enää sisälly ilmailulakiin, vaan ne on 1. heinäkuuta 2018 voimaan tulleella muutoksella siirretty liikenteen palveluista annettuun lakiin. Tästä syystä viittaus ilmailulain muutoksenhaku-säännöksiin on päivitetty viittaukseksi liikenteen palveluista annetun lain 256 §:ään. Pykälän mukaan sellaisen palveluntarjoajan päätökseen, jolle Liikenne- ja viestintävirasto on siirtänyt hallintotehtäviä, saa vaatia virastolta oikaisua. Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Muutoksenhakumenettely ei ole ilmailulakiin verrattuna käytännössä muuttunut.
- *Kohta 7.1:* Kohdassa on määritelty kielitaitomerkintöjen voimassaoloajat myös lupakirjattomille kielitaitomerkinnän haltijoille, joita voivat olla esimerkiksi kielitaitotarkastajina toimivat kielen asiantuntijat tai sellaiset ilmailun asiantuntijat, joiden lupakirja on vanhentunut. Näillä tason 6 kielitaitomerkintä on voimassa toistaiseksi. Jos henkilö on aiemmin toiminut lennonvarmistustehtävissä, joissa tason 6 kielitaitomerkintä on voimassa 9 vuoden ajan, mutta lopettaa nämä tehtävät ja jatkaa toimintaa yksinomaan lentolupakirjan haltijana tai muuna kielitaitomerkinnän haltijana (esim. kielitaitotarkastajana), tason 6 kielitaitomerkinnän katsotaan jatkuvan toistaiseksi voimassa olevana sen viimeisen voimassaolopäivän jälkeen.

Lisäksi kohtaan on lisätty virke, jossa tarkennetaan, että kielitaitomerkintä merkitään olemaan voimassa sen kuukauden loppuun, jossa merkinnän voimassaolo päättyy. Tämä periaate vastaa asetuksen (EU) 1178/2011 kohdassa ARA.FCL.215 säädettyä periaatetta, jota sovelletaan lentomiestien muihin kelpuutuksiin ja valtuutuksiin. Lennonjohtajien lupakirja-asetuksessa (EU) 2015/340 asiaan ei ole otettu kantaa.

- *Kohta 7.2:* Kohtaan on lisätty maininta siitä, että lupakirjattoman kielitaitomerkinnän haltijan (kuten kielitaitotarkastajana toimivan kielen asiantuntijan) kielitaitomerkintä voidaan tehdä pelkästään Liikenne- ja viestintäviraston ylläpitämään liikenneasioiden rekisteriin. Kohdassa määritellään myös ne tiedot, jotka lupakirjaan tai rekisteriin tehtävän merkinnän tulee sisältää.
- *Kohta 7.3:* Kohta 7.3 kielitaitomerkinnän voimassaolon jatkamisesta ja kohta 7.4 sen uusimisesta on yhdistetty. Kohdassa on otettu huomioon merkinnän tekeminen pelkästään liikenneasioiden rekisteriin, kun kyseessä on lupakirjaton kielitaitomerkinnän haltija tai henkilö, jonka lupakirja on vanhentunut. Viittaus kielitaitokokeeseen tai tarkastukseen on muutettu viittaukseksi kielitaidon arviointiin, koska tähän on tarkoitus sisältyä myös kielitaitohaastattelu; samoin on tehty kohdassa 7.4. Kohdan sanamuotoa on muutoinkin selvennetty. Kohtaan on myös lisätty maininta siitä, että jos kielitaitomerkintä ei ole lupakirjassa näkyvässä, esim. jos lupakirja on uusittu tai uudelleenkirjoitettu merkinnän vanhenemisen jälkeen, kielitaitomerkinnän uusimiseen vaaditaan hakemus Liikenne- ja viestintävirastolle eikä merkintää voi tällöin tehdä kielitaitotarkastaja. Lisäksi tarkennetaan, että kielitaitomerkintä merkitään olemaan voimassa sen kuukauden loppuun, jossa merkinnän voimassaolo päättyy.

Lisäksi kohdassa on selvennetty tilannetta, jossa samalla henkilöllä on sekä lentolupakirja että lennonjohtajan lupakirja. Tällöin kielitaitomerkinnän voimassaoloa voidaan jatkaa kumpaakin tehtävää varten samalla kielitaidon arvioinnilla, mutta arvioinnin keskusteluosuudessa on käsiteltävä kumpaankin lupakirjaan liittyviä aihepiirejä. Poikkeuksena tästä on tilanne, jossa jompaakumpaa tehtävää varten on käytössä erikseen vaadittu koe, esim. lennonjohtajille ELPAC. Tällöin kielitaitomerkinnän voimassaoloa voidaan tätä tehtävää varten jatkaa ainoastaan kyseisellä vaaditulla kokeella. Koska lentomiestillä tason 6 kielitaitomerkintä on voimassa rajoittamattomasti, lennonjohtajan lupakirjaa varten tällaisen kielitaitomerkinnän voimassaolo lasketaan lennonjoh-

tajan lupakirjan myöntämispäivästä (vrt. lennonjohtajien lupakirja-asetuksen (EU) 2015/340 ohjemateriaalin kohta AMC1 ATCO.B.035(a)(3)(i)).

- *Kohta 7.4:* Kohtaan on lisätty mahdollisuus kielitaitomerkin­nän väliaikaisen käyttöoi­keuden antamiseen paitsi lentolupakirjan haltijalle, myös lennonjohtajan tai lennontie­dottajan lupakirjan haltijalle. Vastaava kohta päivitetään lomakkeelle LU3275, Todistus kielitaitokokeesta. Kohdassa on myös määritetty väliaikaisen käyttöoikeuden voimas­saoloaika, joka on enintään 8 viikkoa. Lentolupakirjan haltijoiden osalta tämä perustuu lentomiestöasetuksen liitteen VI kohtaan ARA.FCL.215 (d) ja lennonjohtajien osalta asetuksen (EU) 2015/340 ohjemateriaalin kohtaan AMC1 ATCO.AR.D.001(a).
- *Kohta 8.1:* Kohdassa on korjattu "rajoitettu radiopuhelimenhoitajan kelpuutus" kielitai­tomerkinnäksi sekä lisätty maininta kielitaitohaastattelusta. Kohtaan on lisätty mainin­ta siitä, että Liikenne- ja viestintävirasto voi myöntää kielitaitotarkastajan valtuutuksen vain viraston järjestämän kielitaitotarkastajan koulutuksen saaneelle lupakirjanhaltijal­le tai kieli­asiantuntijalle. Tämä johtuu siitä, että kielitaitotarkastajan on oltava saanut koulutus nimenomaan Suomessa käytössä olevan kielitaitokokeen käyttöön ja kansalli­sesti noudatettaviin menettelyihin. Tässä yhteydessä "lupakirjanhaltijalla" tarkoitetaan myös vanhentuneen lupakirjan haltijaa siten kuin kohdassa 8.3 määrätään.
- *Kohta 8.2:* Viittaus kielitaitokokeisiin tai kielitaitotarkastuksiin on muutettu yleiseksi viittaukseksi kielitaidon arviointeihin, koska tämän on tarkoitus sisältää myös kielitai­tohaastattelut.
- *Kohta 8.6:* Kohtaan on lisätty nimenomainen maininta siitä, että kielitaitotarkastajan oman kielitaitomerkin­nän (vähintään taso 5) on oltava voimassa aina, kun hän hoitaa kielitaitotarkastajan tehtäviä.
- *Kohta 10.2.1:* Kohtaan on selvennetty, että kielitaitotarkastajan valtuutuksen voimas­saolon jatkaminen edellyttää, että hakijan oma, vähintään tason 5 kielitaitomerkin­tä on voimassa. Jos kielitaitotarkastajalla ei ole lupakirjaa tai se on vanhentunut, kielitai­tomerkintä on kuitenkin voimassa kohdassa 7.1 määrätyn ajan, ja sen voimassaoloa on jatkettava tai merkintä uusittava kohtien 7.3 ja 7.4 mukaisesti. Kohdan a) luette­loon on lisätty kielitaitohaastattelut. Niiden kielitaidon arviointien lukumäärä, joka kieli­taitotarkastajan on oltava vastaanottanut pitääkseen valtuutuksensa voimassa, on lau­suntokierroksella saatujen kommenttien johdosta alennettu kymmenestä kahdeksaan. Tämän tarkoituksena on parantaa mahdollisuuksia kielitaitotarkastajan valtuutuksen ylläpitoon niillä alueilla, joilla tarkastettavia on vähemmän.
- *Kohta 10.3.1:* Luetteloon on lisätty kielitaitohaastattelut, ja viittaus kielitaitokokeisiin tai kielitaitotarkastuksiin on muutettu yleiseksi viittaukseksi kielitaidon arviointeihin, koska tämän on tarkoitus sisältää myös kielitaitohaastattelut. Kielitaitohaastattelu on lisätty myös kohdassa 11 olevaan luetteloon. Vastaavasti kuin kohdassa 10.2.1, vaa­dittavien kielitaitotarkastusten lukumäärä on alennettu kymmenestä kahdeksaan.
- *Kohta 10.3.2:* Vaatimuksia yli 12 mutta alle 36 kuukautta vanhentuneena olleen kieli­taitotarkastajan valtuutuksen uusimiselle on tarkennettu lausuntokierroksella saatujen kommenttien johdosta. Uusimiseen vaaditaan kertauskoulutus sekä kielitaidon arvioin­nin vastaanottaminen siten, että suoritusta valvoo Liikenne- ja viestintäviraston mää­räämä toinen kielitaitotarkastaja. Tällöin tarkastettavana olleen kokelaan kielitaitomer­kinnän merkitsee suoritukseksi se kielitaitotarkastaja, joka on valvonut suoritusta, koska suorituksen vastaanottaneen kielitaitotarkastajan oma valtuutus ei ole ollut voimassa.
- *Kohta 10.3.3:* Vaatimuksia yli 36 kuukautta vanhentuneena olleen kielitaitotarkastajan valtuutuksen uusimiselle on tarkennettu lausuntokierroksella saatujen kommenttien

johdosta. Jos valtuutus on ollut vanhentuneena yli kolme vuotta, sen voimaan saattamiseen vaaditaan kielitaitotarkastajan peruskoulutuksen suorittaminen uudelleen.

- *Kohta 11, Kielitaitotarkastajan esteellisyys:* Kohtaa on tarkennettu viittaamalla hallintolain 28 §:ssä kuvattuihin virkamiehen esteellisyysperusteisiin. Hallintolaista ilmenee, mitä tarkoitetaan esimerkiksi sukulaisuussuhteella tai erityisellä edulla. Esteellisyyden voi aiheuttaa läheinen suhde tarkastettavaan, palvelussuhde, odotettavissa oleva erityinen hyöty tai vahinko kielitaitotarkastajalle itselleen tai hänen läheiselleen tai se, että luottamus kielitaitotarkastajan puolueettomuuteen muusta erityisestä syystä vaarantuisi.
- *Kohta 12, Poikkeukset:* Määräykseen on lisätty poikkeuskohta, joka mahdollistaa poikkeusten myöntämisen määräyksen vaatimuksista perustellusta syystä ja määräajaksi hakemuksen perusteella. Poikkeuskohdan sanamuoto vastaa muissa ilmailumääräyksissä käytettyä.

Muut määräyksen muutokset johtuvat säädösperustan päivittämisestä ilmailulainsäädännön uudistusten johdosta, rangaistus- ja seuraamussäännöksiä koskevan kohdan lisäämisestä sekä sanamuodon selkeyttämisestä.

Määräyksen aikataulu

Määräyksen on tarkoitus tulla voimaan alkuvuodesta 2022.

Määräyksestä viestiminen

Määräyshankepäättöksestä, lausuntokierroksesta ja muutetun määräyksen antamisesta tiedotetaan Liikenne- ja viestintäviraston verkkosivuilla sekä sähköpostitse ilmailun sääntelyn jakelulistalle ilmoittautuneille ja viraston valtuuttamille kielitaitotarkastajille. Lopullinen määräys julkaistaan Finlex-säädöstietopalvelussa sekä Liikenne- ja viestintäviraston verkkosivuilla ilmailumääräyskokoelmassa. Määräyksen muutoksia käydään läpi kielitaitotarkastajien kertauskoulutuksissa.

LIITTEET:

Kommenttikooste